

Kuva: Antero Aaltonen

Mitkä ovat liikuntapolitiikan vaihtoehdot?

Hyvinvointivaltion tavoitteena on markkinavoimien hyödyntäminen ja rajoittaminen. Tämä toimintalogiikka on Pohjoismaissa ulottunut koko yhteiskuntaan. Se on vaikuttanut myös liikuntaan ja urheiluun, vaikka valtio ei ole palvelutarjoajaksi ryhtynyt. Hyvinvointivaltio-ajattelun kilpailijaksi on kirinyt liikuntakulttuurin kentilläkin markkinavetoinen toiminta. Suomessa sen sääntely on liikuntaväen omin toimin onnistunut heikommin kuin Ruotsissa tai Norjassa. Miksi?

LIIKUNNAN JA URHEILUN TAVARAMUOTOISTUMINEN, vaihtoarvoistuminen ja markkinoituminen etenee Suomessa ja lukuisissa monissa muissa maissa väijäämättä ilman vastavoimia. Markkinatalouden tuotantologiikka jauhaa yhteiskunnan ensisijaisena prosessina sen monimuotoista ja vastavuoroisuuteen perustuvaa sosiaalista rakennetta pala palalta ja muuntaa sen hyödykkeiksi. Tarkastelemme pohjoismaisen hyvinvointivaltion kansalaisia markkinoilta suojaavan politiikan taustoja liikunnassa ja urheilussa. Väitämme, että organisoituneen urheilun nykyiset itsesäätelyyn liittyvät rakenteelliset lähtökohdat ja uudet toimintatavat eivät tue markkinoilta suojaavan politiikan toteuttamista Suomessa yhtä voimakkaasti kuin naapurimaissa.

Ylipäätään suomalaista kansalaisyhteiskuntaa ja sen organisoitunutta liikuntaa ja urheilua koskevaa liikuntapoliittista linjaa on tällä hetkellä vaikea jäsentää. Selkeitä linjanvetoja kansalaisyhteiskunnan, valtion ja markkinoiden tehtävistä ja sallituista toimintatavoista ei ole tehty. Sääntelemättömässä tilanteessa markkinajohtaisen toiminnan pelitila pääsääntöisesti kasvaa, mikä voi ajan kuluessa haastaa liikunnan ja urheilun yhteiskunnallisen erityisaseman sekä valtion tuen oikeutuksen ja tarpeellisuuden.

Markkinavoimien hyödyntäminen ja niiden samanlainen rajoittaminen on ollut yksi pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden poliittisen ja taloudellisen menestyksen kulmakivistä. Hyvinvointivaltion kaikkia koskevat etuudet, kuten sosiaaliturva ja terveydenhuolto, ovat taanneet kansalaisille aseman, jossa elämisen ehdot eivät riipu heidän työvoimansa arvosta markkinoilla. (Polanyi 1985; Esping-Andersen 1990). Tämä dekommodofikaatio ja väestöryhmien kerrostumien välisten kuilujen (stratifikaatio) pienentäminen on ollut pohjoismaisten valtioiden periaatteellisenä politiikkalinjana. Näistä periaatteista ei ole missään vaiheessa kokonaan luovuttu, vaikka suhtautuminen onkin niihin vaihdellut. Tavoitteet liittyvät hyvinvointivaltion laajenemisen vaiheeseen (1950–1990), jolloin valtion rooli *palveluiden tuottajana* kasvoi lähes kaikilla kansalaisten hyvinvointiin, terveyteen, koulutukseen ja kulttuurin liittyvillä sektoreilla liikunta ja urheilu pois lukien.

Itsemääräytyvä urheiluliike hyvinvointiajattelun toteuttajana

Liikunnan ja urheilun palvelutuotantoa ei ole valtiollistettu suuressa mittakaavassa yhdessäkään Pohjoismaissa. Sen sijaan valtio ja kunnat rahoittavat sitä merkittävästi. Valtio rahoittaa käytännössä kokonaan liikunnan ja urheilun katto-organisaatioiden toiminnan kaikissa Pohjoismaissa. Kattojärjestöt ylläpitävät urheiluliikkeen toimintaa linjaavia demokraattisia ja toiminnallisia hallintoelimiä sekä jakavat valtion tukea jäsenorganisaatioilleen. Peterson ja Nordberg (2008) kuvaavat tätä valtion ja urheiluliikkeen luottamuksellista suhdetta Ruotsin kohdalla *implisiittiseksi sopimukseksi* (Det implicita kontraktet). Valtio on tukenut urheiluliikettä 1900-luvun alus-

ta lähtien, eikä sen tavoitteena ole koskaan ollut hallita, muuttaa tai ”kansallistaa” vapaaehtoisesti järjestettyä urheilutoimintaa.

Päämäärä on Ruotsissa ollut pikemminkin päinvastainen: varmistaa urheiluliikkeen edellytykset toimia *vapaaehtoisesti järjestäytyneenä voittoa tavoittelemattomana liikkeenä*. Liikkeen autonomia on ollut periaate, jota valtio on arvostanut ja kunnioittanut (emt., 15; 127). Liikunta ja urheilu eivät tee sinänsä radikaalia poikkeusta suhteessa muuhun järjestötoimintaan. Pohjoismaiset kansalaisjärjestöt ovat yleisesti toimineet linkkinä kansalaisten ja hallitusten välillä, ja maiden hallitukset ovat suhtautuneet avoimemmin kansalaisten intresseihin kuin poliittinen johto muualla Euroopassa (Alapuro 2010, 13, 17–18). Millään muulla sektorilla järjestöjen toiminta-alue ja autonomia ei kuitenkaan ole yhtä kattavaa kuin liikunnassa ja urheilussa.

Myös Suomessa valtion liikuntaa ja urheilua koskevien hyvinvointitavoitteisiin on pyritty muiden Pohjoismaiden tavoin urheiluliikkeen itsemääräämisen ja -säätelyn avulla. Urheilujärjestöjen autonomia ja vahva asema säilyi liikuntalain (1980/2015) tultua voimaan, mutta kasvavan rahoituksen turvin liikuntapolitiikan kenttä laajeni ja institutionalisoitui. Valtion liikuntahallinto tutkineen Erkki Vasaran mukaan ”liikuntalaki ilmensi omalla tavallaan hyvinvointivaltion ideaa” (Vasara 2004, 283). Se sisälsi ajatuksen tasa-arvoisesta hyvinvointiyhteiskunnasta (Juppi 1995, 235).

Liikuntalakiin kirjattu työnjako, jossa julkinen sektori luo edellytykset ja järjestöt vastaavat toiminnasta, sopi molemmille osapuolille. Valtion rahoitusta ohjattiin porvarilliselle, työväenliikkeen ja ruotsinkielisille urheiluliikkeille niiden keskusjärjestöjen kautta. Samalla keskusjärjestöiltä ja niiden toimintaa jatkavalta urheiluyhteisöltä on odotettu hyvinvointivaltiollisten ja liikuntapoliittisten teemojen, kuten tasa-arvon (1980), suvaitsevaisuuden, kulttuurien moninaisuuden ja kestävä kehityksen (1998) sekä rehellisyyden, yhteisöllisyyden, yhdenvertaisuuden ja eettisyyden (2015) edistämistä koko urheiluyhteisössä kuten muuallakin Pohjoismaissa.

Urheiluliikkeen romahdus heikensi itsesäätelykykyä Suomessa

Suomalaisen urheilun itsesäätelykyky sai yllättävän iskun, kun porvarillisen urheiluliikkeen keskusjärjestö Suomen Valtakunnan Urheiluliitto (SVUL) romahti vuonna 1992. Edustuksellisen pyramidirakenteen hajoaminen ja sisäisen toimintalogiikan erilaistuminen johti uuteen monikeskuksiseen toimintamalliin (Koski & Heikkala 1998, 222). Kentän kyky tuottaa yhteisiä tavoitteita ja toimintatapoja heikkeni oleellisesti. Tästä alkanut demokraattisten urheiluliikkeiden hiipuminen ja organisoituneen urheilun muuttuminen löyhäksi liikunta- ja urheiluyhteisöksi etäännytti Suomen liikunnan ja urheilun Pohjoismaisesta perinteestä.

Toimijoiden itsenäistyminen johti niiden omien strategioiden laatimisen ja tavoitteiden ajamiseen. Urheilun yh-

teinen päätöksenteko heikkeni. Samalla neuvottelut valtion kanssa vaikeutuivat, kun korporatiivisesta mallista siirryttiin asetelmaan, jossa jokainen organisaatio saattoi rakentaa omia neuvotteluasetelmia ohi yhteisten pöytien.

Eröt Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä näkyvät niin rakenteissa kuin liikuntapoliittisessa päätöksenteossa. Ylimmät päätöksentekuelimet ovat Norjassa (Idrettsstinget) ja Ruotsissa (RF-stämman) laajoja jäsenkokouksia, joissa keskustellaan periaatteista ja päätetään toimintapolitiikasta.

RF-Stämman käsittelee kesällä 2021 muun muassa parlamentaarisen liikuntakomitean perustamiseksi tehdyn aloitteen sekä järjestön vuoteen 2030 ulottuvan huippu-urheilustrategian. Merkittäviä päätöksiä ovat myös uusien jäsenjärjestöjen hyväksyminen, sillä jäsenyys merkitsee pääsyä osaksi urheiluliikettä ja valtionavustusta. Tänä vuonna RF:n jäsenyyttä hakee yhteensä yhdeksän valtakunnallista järjestöä, joiden joukossa on kaksi e-urheilujärjestöä, bridge- sekä shakkijärjestöt. RF:n hallitus puoltaa vain kahden uuden jäsenjärjestön (padel- sekä islanninhevostajajärjestö) hyväksymistä (Riksidrottsförbundet 2021). *Itsesäätelyn kannalta on keskeisintä se, että näiden elinten päätökset osallistavat ja sitovat kaikkia urheiluliikkeiden toimijoita.*

Paikallisesti Ruotsissa toimintaa säätelee kansalaistoiminnan eduksi 50+1 sääntö. Sen mukaan lajiliiton alaiseen kilpailutoimintaan osallistuvan seuran tulee olla joko rekisteröity jäsenyhdistys tai osakeyhtiö, josta jäsenyhdistys omistaa vähintään 51 prosenttia. Vuonna 2012 Ruotsissa toimi yhteensä 22 osakeyhtiömuotoista seuraa, joista kymmenen moottoriurheilussa, viisi jääkiekossa ja neljä jalkapallossa. (Riksidrottsförbundet 2012, 19).

Suomalaisen katto-organisaation, Suomen Olympiakomitean, kevät- ja syyskokousten asialistat ja keskustelut rajoittuvat yhdistyslainsäädännön rutiineihin sekä muutaman ajankohtaisen teeman ympärille. Kotiinviemiset järjestöjen ja seurojen toimintaan ovat Suomessa ohuet. Suomalaisessa hajautuneessa urheilukulttuurissa tiedotetaan yhteisen edunajan tarve, etenkin kriisin hetkellä. Itsenäiset järjestöt eivät kuitenkaan halua päästää kokoaavaa toimijaa liian vahvaksi, varsinkaan niitä itseään säätelevään asemaan.

Urheilyyhteisön kasvava talous nojaa Suomessa markkina-ajatteluun

Organisoituneen urheilun pääasiallinen kohderyhmä muodostuu lapsista ja nuorista sekä heidän vanhemmistaan. Pidämme lasten urheilun ihanteena monilajisuutta, monipuolisia liikuntataitoja, turvallista toimintaympäristöä ja sitä, että tämä kaikki olisi mahdollisimman monen suomalaislapsen saavutettavissa. Yleisesti hyväksytyistä ajatuksista huolimatta emme ole tehneet riittävästi poistaaksemme rakenteelliset esteet, jotka estävät ihanteiden saavuttamisen.

Miksi näin? Monilajisuuden sijaan kukin laji lähestyy lasta omasta näkökulmastaan, koska urheilun ylä rakenne koostuu itsenäisistä lajiliitoista. Liitot hallinnoivat omia lajejaan ja toimivat lajien sekä jäsenseurojensa edunvalvojina. Osa ammattimaisempaan toimintamalliin pyrkivistä

Suomen markkinaperustainen hinnanmuodostus on nostanut liikunnan harrastamisen hinnan Ruotsiin verrattuna katastrofaalisen korkeaksi

lajeista ja seuroista on tuotteistanut toimintaansa ja nostanut jäsenyyden rinnalle asiakkuuden. Suomessa seura-jäsenyyden rinnalle on kehitelty varsin kattavaa harrastaja- ja kilpailijalisensijärjestelmää, jolla harrastajista tulee suoraan lajiliiton asiakkaita *ilman alaikärajaa.*

Ruotsissa lisensijärjestelmää ei ole otettu käyttöön yhtä laajasti. Esimerkiksi jalkapallossa lisenssi myydään vasta 15 vuotta ja jääkiekossa 10 vuotta täyttäneille pelaajille. Perinteisissä yksilölajeissa, kuten yleisurheilussa ja hiihdossa, ei alueellisissa ja kansallisissa kilpailussa tarvita lisenssejä.

Suomessa seurojen ja lajiliittojen talouden painopiste on siirtynyt liikunnan julkishyödykkeellisyydestä kohti yksityishyödykettä. Käytännössä toiminnan kulut katetaan varsinaisesta toiminnasta eli liikunnasta tulevilla tuloilla sen sijaan, että pyrittäisiin julkisella tai yksityisellä ulkopuolisella rahoituksella turvaamaan liikunnan markkinatasoa alhaisempi hinta ja laajempi saavutettavuus. Esimerkiksi seuroissa varainhankinnan osuus on laskenut 40 prosentista (1996) reiluun 20 prosenttiin (2016) (Koski & Mäenpää 2018). Sama siirtymä on havaittavissa myös lajiliittojen rahoituspohjassa, joskaan ei yhtä voimakkaana (Ala-Vähälä et al. 2021).

Toimijoiden siirtyessä yhä voimakkaammin ammattimaiseen, ympärivuotiseen toimintatapaan, johon kuuluu yhä useammin toimitilojen omistus, siirtyvät kasvavat kustannukset suoraan liikunnan hintaan loppukäyttäjän maksettavaksi. Suomen markkinaperustainen hinnanmuodostus on nostanut liikunnan harrastamisen hinnan Ruotsiin ja todennäköisesti useimpiin muihinkin maihin verrattuna katastrofaalisen korkeaksi. Valtion ja kuntien tuki seuroille ei ole myöskään riittävä kompensoidakseen hintojen nostopainetta. Julkinen tuki muodostaa karkeasti arvioiden 5–10 prosenttia seurojen kokonaistuloista Suomessa (ks. esim. Koski ja Mäenpää 2018). Ruotsissa seurojen saama julkinen tuki on noin 25 prosenttia niiden kokonaistuloista (Riksidrottsförbundet 2021b).

Kun yksityistä rahoitustakaan ei ole saatavilla naapurimaan mittakaavassa, on kasvava toiminta rahoitettava yhä enemmän varsinaisesta urheilutoiminnasta. Mutta mitä syvemmälle markkinalogiikkaan urheilu siirtyy, sitä useammin se nähdään ”voitontavoittelijana”. Tämä hankaloittaa muiden rahoitusmuotojen ja vapaaehtoistyön hyödyntämistä. Jos tähän oravapyörään vaikuttaminen ei kuulu liikuntapolitiikan ytimeen, on vaikea kuvitella, mikä ylipäättään on liikuntapoliittisesti tärkeää.

Markkinoinnituksen merkkejä näkyy Suomessa myös muissa urheilutoimijoissa. Urheiluopistot olivat koulu-

Liikuntapolitiikan vaihtoehdot

Uusliberalistisessa ajattelussa markkinavoimien toiminta esitetään väijäämättömänä ja tehokkaimpana tapana toimia. Tällä puheella on oikeutettu myös vaatimuksia karsia hyvinvointivaltion toimintoja. Hoivatyön, koulutuksen, kulttuurin, kuten myös oletettavasti liikunnankaan kaltaisilla toimialueilla puhtaat markkinaratkaisut eivät kuitenkaan tuota yhteiskunnan kokonaisedun kannalta parasta lopputulosta. Jotain muuta, kuin taloudellista voittoa tavoitteleva toiminta voi olla tehokkaampaa. Vaihtoehtoja toiminnan päämäärille ja sen rahoittamiselle kuitenkin aina on. Hahmottelemme tässä neljä mahdollista liikunnan ja urheilun rahoitusmallia.

1. ”Markkinat”. Nykyinen sääntelemätön toiminta jatkuu liikunnassa ja urheilussa. Liitot ja yhä useammat seurukset saavat rahoituksensa varsinaisesta toiminnasta ja tuotteistuminen jatkuu. Talouden runko muodostuu erilaisista toimintamaksuista. Hyvässä tai monopolistisessa markkina-asemassa olevat toimijat voivat nostaa edelleen maksuja ja palkata ammattilaisia. Kansantalouden tasolla liikunnan hinta nousee ja sen sosiaalisen rakenteiden eroosio ja harrastamisen polarisoituminen jatkuvat. Yhteiskunta reagoi todennäköisesti jossain vaiheessa markkinoiden vallan ja hintojen kasvuun, mutta silloin kehitys on voinut edetä niin pitkälle, että siihen puuttuminen on vaikeaa. Liikuntaan voi syntyä myös kahdet ”markkinat”: vahvojen lajien tai seurojen rahavetoinen eliittitalous ja vapaaehtoisten varassa kitkutteleva toiminta tai julkisen tukema matalan kynnyksen toiminta urheiluyhteisöstä ulosjääville

2. ”Kansalaisyhteiskunta”. Painotetaan jäsenyyteen perustuvaa kansalaistoimintaa ja talouden runko muodostuu jäsenmaksuista ja kohtuullisista toimintamaksuista. Liikunta ja urheilu muodostavat laajan yhteisön, joka pystyy säätelemään omaa toimintaansa ja ottamaan tässä huomioon sekä jäsenistönsä että laajemman yhteiskunnan normit ja tarpeet. Ammatillisuutta vahvistetaan ensisijaisesti kouluttamalla vapaaehtoistoimijoita. Lapsia ja nuoria suojataan markkinoitumiselta, ”bisnestä” tehdään vain sallituilla

alueilla. Urheiluyhteisön suvereniteetti on suuri ja valtio puuttuu peliin vain tarvittaessa.

3. ”Lahjoittajat, isännät, sponsorit ja hyväntekijät”. Perustuu edellisen vaihtoehdon tavoin kansalaisyhteiskuntaan mutta ei välttämättä yhtenäiseen urheiluyhteisöön/-liikkeeseen. Toiminnan rahoitus pohjautuu enemmän ulkopuolisten varojen hankintaan kuin jäseniltä tai palveluiden käyttäjiltä kerättyihin maksuihin. Varsinainen toiminta eli liikunta ja urheilu pysyy lähtökohtaisesti kaikille edullisena, jos sen arvostus on laajaa. Käytännössä rahoituskohteet vaihtelevat voimakkaasti rahoittajien arvostuksen tai heidän saaman hyödyn pohjalta. Hyväntekijät voivat rinnastaa liikunnan edistämisen rinnastamista muuhun hyväntekeväisyystoimintaan (charity). Mesenaatit voivat kaivata ammattiuurheilun tuomaa suurta näkyvyyttä ja symbolista arvostusta (patronage). Sponsorit voivat hakea kumppaneita markkinointiyhteistyöhön. Variaatioita on useita. Urheiluorganisaatioiden ’brändin’ vaalimisesta ja uskottavasta toiminnasta tulee erityisen tärkeää, jotta varainhankinta halutuilta tahoilta onnistuu.

4. ”Julkinen”. Valtio ja kunnat rahoittavat tässä vaihtoehdossa liikunta- ja urheilusektorin ammattimaistumisen hyvinvointipalveluna, kuten tapahtui suurelta osin kulttuurin kohdalla. Liikunta on tarjolla kaikille kansalaisille julkisesti subventoituna tuotteena. Mallin toteutuminen on epätodennäköistä hyvinvointivaltion jälkiekspansioivisella kaudella. Riskinä on urheilun laitostuminen ja etäännyminen kansalaisista. Vaihtoehtoon sisältyy myös kaksien markkinoiden synnyn mahdollisuus. Yhteiskunnan tarjoaman perustason lisäksi rahalla saa maksukyvyyn mukaan räätelöityjä palveluita.

Suomessa on painottunut järjestäytyneessä liikunnassa ensimmäinen vaihtoehto, joka näyttää edelleen vahvistuvan, ellei mitään tehdä. Meillä on myös piirteitä kolmannelle mallille. Mikäli toiminnassa vahvistuu entisestään markkinavetoisuus, niin Olympiakomitean ja koko järjestäytyneen liikunnan ja urheilun oikeutus toimia kaikkien liikkujien ja jopa kansalaisten nimissä rapautuu. Niiltä puuttuu silloin kyky toimia liikuntalain hyvinvointivaltiollisessa hengessä.

tus- ja leirityskeskuksina keskusjärjestöajan ytimessä. Ne toteuttivat keskusjärjestöjen ja lajiliittojen koulutusohjelmia ja kokosivat urheilijat säännöllisesti leireille. Järjestöt myös rahoittivat leiritystä suurelta osin. Urheiluliikesidosten höllentyessä opistoista on 2000-luvun aikana muodostunut ”moninainen joukko liikunnan ja urheilun koulutus- ja valmennuskeskuksia sekä erilaisia matkailu- ja vapaa-ajan palveluita myyviä toimijoita kaikkialla Suomessa” (Urheiluopistojen yhdistys 2019, 9).

Opistot toimivat sisäoppilaitosperiaatteella, jolloin niiden yksi keskeinen tuote on majoitus- ja leiritysvuorokaudet. Opistot tuottivat 767 000 opiskelijavuorokautta vuonna 2019, mistä kertyy lähes 70 M€:n suuruinen liikevaihto koulutus- ja leiritystoimintaan (Liikuntatoimi tilas-

tojen valossa 2019, 41–47). Valtio rahoitti summasta 17 M€ vapaan sivistystyön rahoituksella. Loput opistot keräsivät koulutuksiin ja leirityksiin osallistuvilta.

Verkostostrategiassa urheiluopistot haluavat profiloitua lasten ja nuorten liikunnan, urheilun ja hyvinvoinnin asiantuntijoiksi, joiden työn tuloksena seuratoiminnassa on vuoteen 2023 mennessä 5 000 uutta päätoimista ammattilaista. Päämäärän on myös kaksinkertaistaa liikuvien yläkoululaisten määrä verrattuna vuoteen 2019 (Urheiluopistojen yhdistys 2019, 4). Tavoitteiden saavuttamiseksi verkosto pyrkii vahvistamaan opistojen välisiä yhteyksiä sekä avautumaan vahvemmin ulkopuoliseen yhteiskuntaan.

Onko pakko tuotteistaa ja toimia markkinoiden ehdoilla?

Vuosina 1998 ja 2015 uudistettu liikuntalaki voidaan nähdä valtion ja urheiluyhteisön välisenä paitsi säädöksenä myös sopimuksena, jossa kumpikin taho sitoutuu ja hoitaa oman osansa lain hyvinvointi-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteista. Puitelain päivittämistä ei ole haitannut se, että alkuperäisen lain aikaista urheiluyhteisöä ei ole enää edes olemassa.

Nykyisen, aiempaa hajaantuneemman urheiluyhteisön on kuitenkin huomattavasti vaikeampi ohjata itseään kohti lain tavoitteita. Suomalaisessa liikuntakulttuurissa on korostunut sitä vastoin laji- ja asiakaskeskeisyys, lapsilisenssit sekä korkea harrastamisen hinta. Vika näyttäisi olevan itsesäätelyn puutteessa, koska nämä piirteet eivät ole päässeet hallitseviksi yhtenäisemmän urheiluliikkeen omaavissa naapurimaissa. Suomessa markkinoilta ja usein siihen liittyvältä lajien väliseltä kilpailulta ei suojata riittävästi edes lapsia. Syyllisten etsinnän sijaan meidän tulisi tunnistaa tähän toimintatapaan ajaneet tekijät ja muuttaa niitä, jos mahdollista.

Itsesäätelyn puutteen ja siitä johtuvan lajien välisen kilpailun ohella toinen merkittävä tekijä on liikunnan ja urheilun ammattimaistamisesta syntyvä taloudellinen paine. Työpaikkojen syntyminen ja korkeampi laatu voivat johtaa hyötyjä suurempiin yhteiskunnallisiin kustannuksiin, jos ammattimaistuminen rahoitetaan nykyiseltä pohjalta, jossa painottuvat harrastajilta perittävät maksut. Samalla on hyvä tiedostaa, että itsesäätelyn vahvistamisen tiellä on esteitä. Pienenevistä ikäluokista kilpailevat lajiliitot ja niiden markkinavetoisesti toimivat seurukset eivät halua lisää sääntelyä, vaan hyödyntää markkinavoimia.

Meidän pitäisi päättää, pidämmekö liikunnan ja urheilun korkeaa omarahoitteisuutta lupaavana mahdollisuutena luoda uusia markkinoita, kasvattaa taloutta ja luoda työpaikkoja. Vai näemmekö liikunnan ja urheilun kustannusedullisena tilaisuutena tuottaa terveyttä, hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa mahdollisimman laajalti ja yhdenvertaisuutta tavoitellen. Markkinamalli ei todennäköisesti tarjoa tehokkainta ratkaisua, jos valitsemme jälkimmäisen vaihtoehdon.

Lopuksi on vaikeuskertoimen lisäämiseksi paikallaan todeta, että liikunnan ja urheilun siirtäminen budjetin rahoituskehysten sisälle tuo politiikan pelikentälle uudella tavalla. Kyse ei ole enää yksin liikuntapolitiikasta, vaan myös päivänpolitiikasta. Liikunnan ja urheilun on osattava silloin perustella olemassaolon oikeutensa jämäkämmin kuin väljillä hyvinvoinnin ja terveyden lisäämislupauksilla.

JARMO MÄKINEN, YTT

erikoistutkija
KIHU
jarmo.makinen@kihu.fi

JARI LÄMSÄ, LitM

johtava asiantuntija
KIHU
jari.lamsa@kihu.fi

LÄHTEET

- Alapuro R.** 2010. Introduction: Comparative Approaches to Associations and Civil Society in Nordic Countries. In: Alapuro, R. & Stenius, H. (eds). *Nordic Associations in a European Perspective*.
- Ala-Vähälä T., Lämsä J., Mäkinen J., Pusa S.** 2021. Liikunnan talous Suomessa vuonna 2018. Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro. 19.
- Esping-Andersen G.** 1990. *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Polity Press. Cambridge.
- Juppi J.** 1995. Suomen julkinen liikuntapolitiikka valtionhallinnon näkökulmasta vuosina 1917–1994. *Studies in sport, physical education and health* 36. Jyväskylän yliopisto.
- Koski P. & Heikkala J.** 1998. Suomalaisen urheiluorganisaatioiden muutos. Liikunnan sosiaalitieteiden laitoksen tutkimuksia no 63, Jyväskylän yliopisto.
- Koski P. & Mäenpää P.** 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja* 25.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö** 2020. Liikuntatoimi tilastojen valossa 2019. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja* 2020:32.
- Peterson T. & Nordberg J. R.** 2008. *Föreningsfostran och tävlingsfostran. En utvärdering av statens stöd till idrotten*. SOU 2008: 59.
- Polanyi K.** 1985. *The Great Transformation. The Political and Economical Origins of Our Time*. Beacon Press. Boston.
- Riksidrottsförbundet** 2012. *IdrottsAB-utredningen. Utredningen om ägandet i IdrottsAB. Remiss// dnr RF 2028/12-02*. https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet-rim/dokument/2013/rf-stamman-2013/remiss_om_idrotts_ab.pdf?w=900&h=900. (Luettu 11.5.2021)
- Riksidrottsförbundet** 2021. *Möteshandlingar*. <https://www.rf.se/Arbetsrum/riksidrottsmotet/moteshandlingar/> (Luettu 23.4.2021)
- Riksidrottsförbundet** 2021b. *Idrotten i siffror 2020*. <https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/idrottsrorelsen-i-siffror/2020-idrotten-i-siffror---rf.pdf?w=900&h=900>
- Urheiluopistojen yhdistys** 2019. *Urheiluopistojen yhdistys ry:n strategia 2019–2023*. <https://www.urheiluopistot.fi/strategia> (Luettu 12.5.2021)
- Vasara E.** 2004. *Valtion liikuntahallinnon historia. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 157*. Helsinki